

Tetiana Borodenko
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Victor Fedosov Department of Finance
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

Бороденко Т.М.
*к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-13>

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A LEVER FOR LOCAL FINANCE DEVELOPMENT

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ВАЖІЛЬ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

Економіка України в післявоєнний період потребує реалізації величезної кількості інвестиційних проєктів. Значна частина таких проєктів має бути здійснена в рамках задач місцевих фінансів. У зв'язку з викликаними війною руйнуваннями, банкрутствами підприємств і фінансово-економічною кризою, звичайні доходи місцевих бюджетів знаходяться у значному дефіциті. Отже, слід визначити організаційний механізм формування фінансових ресурсів, який дозволить органам місцевого самоврядування найкращим чином виконати свої непрості задачі післявоєнного економічного відродження.

Суть місцевих фінансів, полягає у тому, щоб акумулювати кошти на регіональному рівні та спрямовувати їх на реалізацію поточних завдань і проєктів розвитку. В цьому контексті наведемо формулювання Ляденко Т.В. [1, с. 209]: поняття «місцеві фінанси» є складовою загальнішого поняття «суспільні фінанси» і ототожнюється із поняттям «фінансова основа місцевого самоврядування», як сформована сукупність коштів, які можуть використати органи місцевого самоврядування, реалізуючи своє право власності та розпорядження щодо фінансових ресурсів: вона охоплює як; власні, передані від інших бюджетів і запозичені кошти. Отже, в зазначеному визначенні неявно допускається участь у місцевих фінансах інших суб'єктів бюджетних відносин, позичальників, суб'єктів господарювання та інших суб'єктів.

В іншому джерелі [2, с. 47]: місцеві фінанси – це система яка охоплює кілька взаємопов'язаних структурних елементів: видатки, доходи, способи їх формування, місцеві фінансові інститути, суб'єкти й об'єкти системи та відносини між суб'єктами системи, системою й іншими ланками фінансової системи. Отже, в такому трактуванні додається поняття «місцевих фінансових інститутів», які, наприклад, можуть мати певні усталені форми відносин на контрактній (договірній) основі.

Водночас, Трещов М.М. [3, с. 185] зазначає, що місцеві фінанси – це система взаємовідносин соціально-економічного спрямування між органами влади, соціально-виробничими секторами та населенням щодо управління фінансовими ресурсами територіальних громад та їх об'єднань на основі соціального партнерства та за умови забезпечення самовідновлення та саморозвитку ресурсної бази. Таким чином, у зазначеному визначенні вже простежується можливість застосування партнерських відносин між різними зацікавленими сторонами у здійсненні проєктів територіального розвитку.

Загалом, відповідно до літератури, місцеві фінанси виконують наступні функції: розподільчу, контрольну, стимулюючу. В післявоєнний період вагоме місце посяде саме стимулююча функція, спрямована на формування необхідних фінансових ресурсів. Стимулююча функція полягає у створенні таких умов, за яких органи місцевого самоврядування були б зацікавленими у збільшенні доходів бюджетів, додатковому залученні надходжень, більш ефективному використанні фінансових ресурсів.

У післявоєнний час проектні ризики можуть бути вельми високими, проте, відсоткова ставка повинна не перевищувати допустимі межі (адже переважна більшість проектів матиме соціальне спрямування). В цих умовах, на нашу думку, насамперед слід скористатись організаційними перевагами залучення коштів через механізм державно-приватного партнерства (включаючи гранти, кошти міжнародних фінансових установ, банків, приватних інвесторів тощо).

В числі міжнародних фінансових організацій, які прийматимуть участь в розбудові економіки України (в тому числі, на місцевому рівні), насамперед, будуть: Група світового банку; Європейський банк реконструкції та розвитку; регіональні валютно-кредитні та фінансові організації Європейського союзу.

Роль міжнародних фінансових інститутів полягатиме, у тому числі, в: відпрацюванні нових методів і схем проектного фінансування для подальшого використання комерційними банками та іншими кредитно-фінансовими інституціями; організації фінансування проектів на основі схем проектного фінансування; участі у фінансуванні проектів, яке організоване іншими інституціями.

У моделі державно-приватного партнерства (ДПП) відповідний орган місцевої влади проводить тендер на один контракт щодо проекту, або інколи пакет проектів за одним контрактом. Контракт надає приватному консорціуму відповідальність за всі аспекти фінансування проекту, доставки, обслуговування та експлуатації об'єкту на тривалий період, який часто охоплює десятиліття. ДПП зазвичай фінансуються за схемою проектного фінансування, де значна частина інвестицій фінансується за рахунок позики у формі синдікованих кредитів або облігацій. У поєднанні боргового та власного капіталу позики надають кредитори/банки, а власний капітал надають приватні спонсори та інвестори. В післявоєнний період значну частину у в такій схемі можуть займати також гранти та інші види міжнародної фінансової допомоги.

Блок-схема, що представлена на рис. 1, показує ключові сторони та контракти, залучені до проекту ДПП. Орган-наймач (відповідний орган місцевої влади) укладає контракт з Приватним партнером через договір ДПП, а також укладає окремі «Прямі угоди» з Кредиторами та спонсорами. Кредитори надають фінансування Приватному партнеру на основі плану Приватного партнера щодо повернення такого фінансування. Кредитори також укладають прямі угоди з Підрядником будівництва та Підрядником з експлуатації та технічного обслуговування, які зазвичай залучаються Приватним партнером для будівництва та експлуатації проекту відповідно до Контракту ДПП. Акціонери/Інвестори в акціонерний капітал співпрацюють з Приватним партнером, надаючи йому фінансування за допомогою власного капіталу та позик акціонерів (погашення яких підпорядковане фінансуванню Кредиторів).

З вищенаведеного можна зробити наступні *висновки*. Економіка України в післявоєнний період потребує реалізації величезної кількості проектів. Значна частка таких проектів має бути здійснена в рамках інструментарію місцевих фінансів.

Особливості функціонування місцевих фінансів у післявоєнний період полягають у тому, що їх ключовою задачею стає формування достатніх фондів для відбудови та модернізації економіки. Це має відбуватись шляхом організації фінансування з

різноманітних джерел (гранти, міжнародна фінансова допомога, кредити банків та міжнародних фінансових установ, інвестиції приватних осіб і підприємств тощо). Нарешті, враховуючи рух України до членства в ЄС, доцільно щоб адміністрування відбудовою здійснювалося під проводом ЄС та у відповідності до політик і процедур ЄС. Водночас, традиційні джерела фінансування через значну шкоду, яка нанесена війною, відходять на другий план.

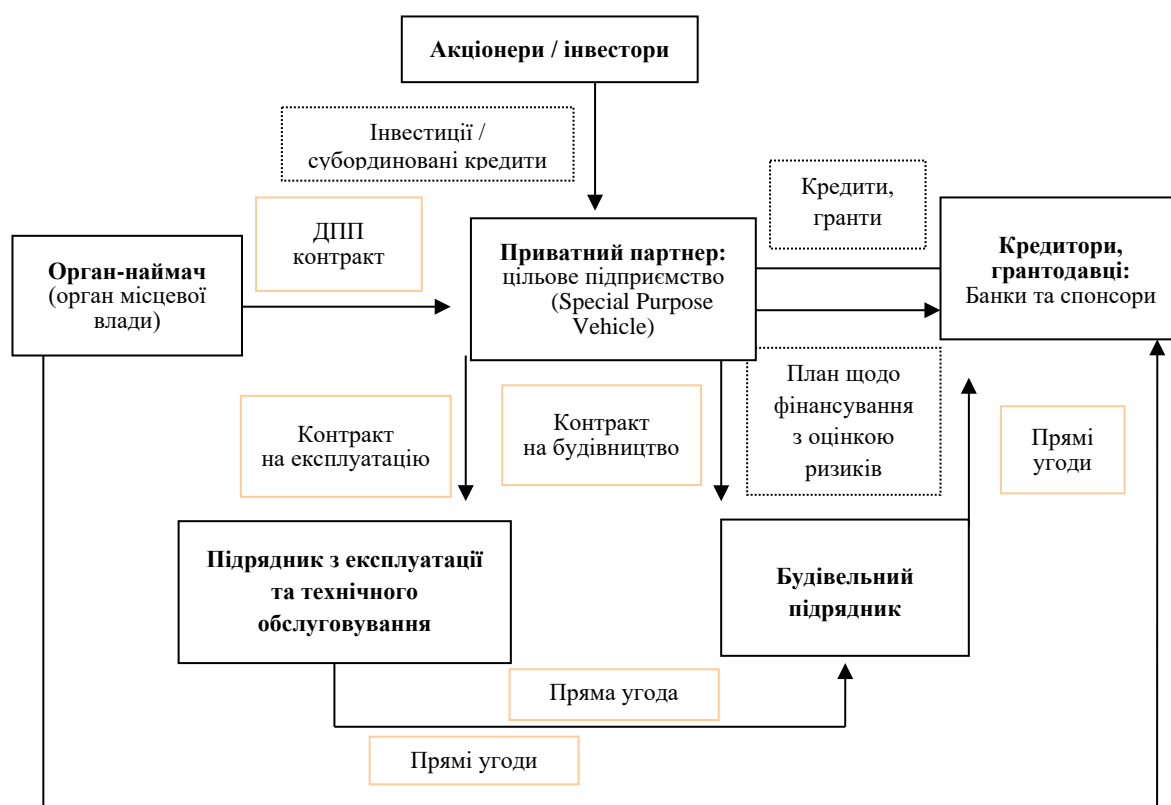

Рис. 1. Структура ДПП (для проєктного фінансування в післявоєнний час)

Джерело: адаптовано автором на основі [4]

В післявоєнний період серед функцій місцевих фінансів, найважливішою стає стимулююча. В цих умовах оптимальним організаційним механізмом фінансування стає державно-приватне партнерство. Цей механізм здатний інтегровано акумулювати кошти в належних обсягах і створити таку структуру взаємодії зацікавлених сторін, яка забезпечить найбільш доцільний розподіл між ними ризиків, повноважень і обов'язків для максимально ефективного досягнення цілей розвитку.

Література:

1. Ляденко Т.В. Місцеві бюджети в організаційно-економічному механізмі управління фінансами регіону. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка*. 2011. Вип. 10. С. 208-212.
2. Каламбет С.В., Іванов С.В., Ярош О.Г. Місцеві фінанси в умовах трансформації економіки України. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2014. № 8. С. 46-49.
3. Трещов М.М., Мунько А.Ю. Місцеві фінанси та місцеві бюджети: точки дотику та відмінності понять. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 42. С. 183–190.
4. The World Bank, (2019). Guidance on PPP Contractual Provisions. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/guidance-ppp-contractual-provisions-2019> (дата звернення: 3.02.2023).